

Dương Mạc Thạch

Dương Mạc Thạch, người chính trị viên của Đội Việt Nam tuyên truyền giải phóng quân

Đồng chí Dương Mạc Thạch, sinh năm 1915, quê ở xã Gia Bằng (nay là xã Minh Tâm, huyện Nguyên Bình, tỉnh Cao Bằng) là người Đảng viên, Bí thư Chi bộ Đảng cộng sản đầu tiên của huyện Nguyên Bình và là người chính trị viên của Đội Việt Nam tuyên truyền giải phóng quân (VNTTGPQ).

Đồng chí Dương Mạc Thạch vốn là người sáng dạ, thông minh, nhanh nhẹn, có hoài bão và chí hướng, năm 1934 đồng chí tham gia cách mạng và được kết nạp vào Đảng. Đồng chí là người cán bộ nhiệt tình với phong trào ở Nguyên Bình, vận động nhiều người theo cách mạng và cũng là một trong những hạt nhân lãnh đạo, là Bí thư Chi bộ đầu tiên của huyện Nguyên Bình. Năm 1940, đồng chí Dương Mạc Thạch là Ủy viên Ban chấp hành lâm thời tỉnh Cao Bằng, vốn là người am hiểu địa bàn, nắm chắc phong trào cách mạng và là người có uy tín ở địa phương, đặc biệt đối với đồng bào dân tộc, do vậy sau Hội nghị Trung ương lần thứ 8 (tháng 5/1941) đến trước cách mạng tháng Tám năm

1945, đồng chí Dương Mạc Thạch được tổ chức phân công bám trụ hoạt động ở Nguyên Bình và vùng giáp ranh với Bắc Kạn. Tại những vùng này, đồng chí đã tích cực xây dựng và phát triển cơ sở, vận động đồng bào Tày, Nùng, Mông, Dao vào Hội cứu quốc, tổ chức Mặt trận Việt Minh ở các xã, tổng. Tháng 12/1942, các ban Việt Minh tổng đã họp tại Lũng Dẻ (châu Nguyên Bình) bầu ra Ban Việt Minh châu do đồng chí Dương Mạc Thạch làm chủ nhiệm. Đồng thời, đồng chí còn được Tỉnh ủy phân công trực tiếp cùng với đồng chí Võ Nguyên Giáp “Nam tiến” xuống vùng Bắc Kạn để phát triển phong trào, tổ chức các đội tự vệ. Nhờ vậy, sau một thời gian các Chi bộ Đảng ở Ngân Sơn, Chợ Rã lần lượt được thành lập. Thời kỳ này, đồng chí Dương Mạc Thạch là Tỉnh ủy viên Cao - Bắc - Lạng và là người cán bộ chủ chốt chỉ đạo xây dựng và phát triển phong trào khu vực này, vì vậy đồng chí là một đối tượng luôn bị địch săn lùng, truy bắt. Tháng 02/1944, trên đường xuống núi Phja Boóc gặp địch khủng bố gắt gao, đồng chí đã phải ở lại hoạt động ở các xã phía Bắc huyện Ngân Sơn và cũng tại đây, đồng chí đã 2 lần bị địch phục kích nhưng may mắn thoát được.

Ngày 22/12/1944, tại buổi lễ thành lập Đội VNTTGPQ, đồng chí Dương Mạc Thạch được cử làm chính trị viên của đội. Dưới sự chỉ đạo trực tiếp của đồng chí Võ Nguyên Giáp, đã cùng với đội trưởng Hoàng Sâm chỉ huy Đội VNTTGPQ làm nên chiến thắng ngay từ trận đầu. Buổi đầu, đội VNTTGPQ gặp rất nhiều khó khăn về tài chính (chỉ được cấp 50 đồng bạc Đông Dương), đồng chí đã vận động một số người quen góp ủng hộ và bàn bạc, vận động gia đình mình ủng hộ Đội 500 đồng.

Sau khi đánh đồn Đồng Mu trở về, đầu năm 1945 khi Đội VNTTGPQ đã phát triển thành nhiều đại đội, đồng chí Dương Mạc Thạch được giao nhiệm vụ trực tiếp chỉ huy một đại đội hoạt động dọc đường 3b, vừa vũ trang tuyên truyền, vừa chặn đánh quân Nhật ở Nà Phặc, Hà Hiệu, Đèo Giàng... Trong cách mạng tháng Tám năm 1945, đã cùng đơn vị tham gia giải phóng Thị xã Bắc Kạn, đến năm 1948 có thời kỳ làm Bí thư kiêm Chủ tịch Ủy ban hành chính kháng chiến Bắc Kạn,... Giữa năm 1948, đồng chí được điều về Bộ Tư lệnh làm đặc phái viên các tỉnh miền núi, đầu năm 1949 được bổ nhiệm làm Trưởng phòng quốc dân Miền núi của Liên khu I.

Từ năm 1950, đồng chí Dương Mạc Thạch được cử đi học trường Chính trị Hà Nam (Trung Quốc), cuối năm 1951 về nước được bổ sung vào Tỉnh uỷ tỉnh Yên Bái sau đó được Trung ương điều lên Hà Giang. Gần 20 năm, đồng chí đã trải qua các chức vụ: Tỉnh uỷ viên, Chủ tịch Uỷ ban hành chính tỉnh, Phó Bí thư Tỉnh uỷ tỉnh Hà Giang. Tên tuổi của đồng chí đã gắn bó với quê hương nơi đây, đã góp phần xây dựng và phát triển đối với tỉnh miền núi đặc biệt khó khăn này. Đầu năm 1970 đồng chí Dương Mạc Thạch được điều về làm Bí thư Đảng uỷ Trường Đại học Nông nghiệp 3 Bắc Thái, cho đến tháng 8/1978 được nghỉ hưu, trở về sống tại quê hương Cao Bằng và mất một năm sau đó.

Sau hơn 40 năm tham gia hoạt động cách mạng, đồng chí Dương Mạc Thạch được giao trọng trách trên nhiều cương vị, nhiều vùng quê khác nhau. Trong buổi đầu cách mạng còn nhiều khó khăn, song đồng chí luôn tỏ rõ bản lĩnh vững vàng, sự quyết đoán của người chỉ huy quân đội, của người lãnh đạo, xứng đáng là một trong những người con ưu tú trên quê hương cách mạng Cao Bằng. Với những công lao to lớn đó, đồng chí Dương Mạc Thạch đã được Đảng và Nhà nước tặng thưởng huân chương Hồ Chí Minh, huân chương

kháng Pháp hạng nhất và nhiều huân chương khác. Để gìn giữ và phát huy những truyền thống tốt đẹp mà cha ông để lại, mọi cán bộ, Đảng viên và nhân dân các dân tộc tỉnh Cao Bằng luôn không ngừng nỗ lực, phấn đấu xây dựng quê hương Cao Bằng ngày càng giàu đẹp xứng đáng là nơi thành lập Đội VNTTGPK, là cái nôi của cách mạng Việt Nam.

Nam Tuấn (Ban tuyên giáo Tỉnh uỷ Cao
Bằng)